

MANUAL BONES PRÀCTIQUES MEDIAMBIENTALS

BARRANCS

FEMECV Federació d'Esports
de Muntanya i Escalada
de la Comunitat Valenciana

FEM FEDERACIÓ
Fem Muntanya

El Barranquisme és un esport a l'aire lliure que es realitza en un entorn específic. Consisteix a descendir un thalweg que pot presentar-se en forma de torrents, rius o canons (més o menys profunds o estrets); amb o sense la presència permanent d'aigua i podent presentar cascades, badines, gorgs o regruixos verticals. Exigeix una progressió i superació d'obstacles utilitzant: la marxa a peu, la natació, els salts, el lliscament, la destrepada, el ràpel i altres tècniques de progressió sobre corda.

Aquesta disciplina implica posseir un material i conèixer unes tècniques específiques condicionades a la variabilitat del medi natural. I és precisament aquest entorn natural, la muntanya, en el qual practiquem el nostre esport, allò que fa que el barranquisme siga un poc més que un esport, per a molts quasi una forma de vida. Per aquest motiu, la gran majoria dels barranquistes volem que aquest entorn conserve la seua bellesa per a poder continuar gaudint amb la nostra pràctica esportiva durant molts anys.

La muntanya és un entorn natural, fràgil, la protecció del qual és també responsabilitat de tots els que fem ús d'ella durant les diferents activitats esportives. El barranquisme no és una excepció. Per aquest motiu, la Vocalia de Muntanya i Sostenibilitat i la Vocalia de Barrancs de la Federació d'Esports de Muntanya i Escalada de la Comunitat Valenciana, FEMECV, hem creat aquesta guia de bones pràctiques, per a ajudar-nos a practicar el nostre esport protegint al mateix temps el lloc en el qual s'estenen aquests barrancs: la muntanya i el seu entorn.

Gràcies per ajudar-nos a aconseguir-ho

1.- UTILITZEM SENDERS I CAMINS EXISTENTS

Impacte sobre el sòl i la vegetació:

- A causa de la sobresaturació dels senders d'accés i eixida dels barrancs (dreceres, proliferació de senders secundaris, trencament d'infraestructura viària i de reg, etc.).
- Destrucció de vegetació en zones tradicionalment no transitades, ja que els camins solen fugir dels barrancs.

Aquests danys afecten a:

- La vegetació, amb pèrdua de vigor i descalce d'arrels.
- Mal mecànic produït directament pel trànsit, que comporta pèrdua de densitat i desaparició de les espècies més sensibles al calcigament i "ramoneo".

2.- RESPECTEM A LA FAUNA I EL LLIT DEL RIU

La diversitat de micro ecosistemes dins del món fluvial és la base de la incomparable riquesa de les aigües dolces. Entre el naixement i el curs mitjà d'un riu, les aigües són més riques en espècies piscícoles que les aigües marines.

Les diferents espècies mostren una tolerància molt variable a l'afluència de públic als barrancs. L'impacte està relacionat amb altres factors com el seu temperament, fase vital, espècie, disponibilitat de recursos, experiències anteriors i altres.

Impacte sobre la fauna:

- Afeccions sobre els ocells ripícoles com el blauet, la merla aquàtica i les bugaderes, especialment la cascadenya.
- Molèsties en altres amfibis com gripaus, granotes i tritons, i en rèptils com les colobres d'aigua.
- Alteracions en les comunitats de macroinvertebrats, d'algues epilítiques i de macròfits.

Impacte sobre el llit del riu:

- Modificacions en la composició del substrat causades pel calcigament.
- Alteracions en el transport de matèries fina i gruixuda.
- Problemàtica dels abocaments d'aigües residuals lligats a equipaments turístics.

Recomanacions:

- No trepitjar el llit del riu si no és estrictament necessari per la morfologia del barranc.
- Especialment en els trams de riu sense interès esportiu i quan es pugui evitar anar pel llit.

3.- REALITZEM ELS DESCENSOS EN GRUPS REDUÏTS

Realitzem els descensos de barrancs en grups reduïts:

- Si organitzem una eixida amb un grup gran, dividim el grup en xicotets subgrups.
- Mantinguem una distància prudencial entre subgrups per a minimitzar l'impacte sobre l'ecosistema en el qual estem immersos.

4.- NO TIREM FEM

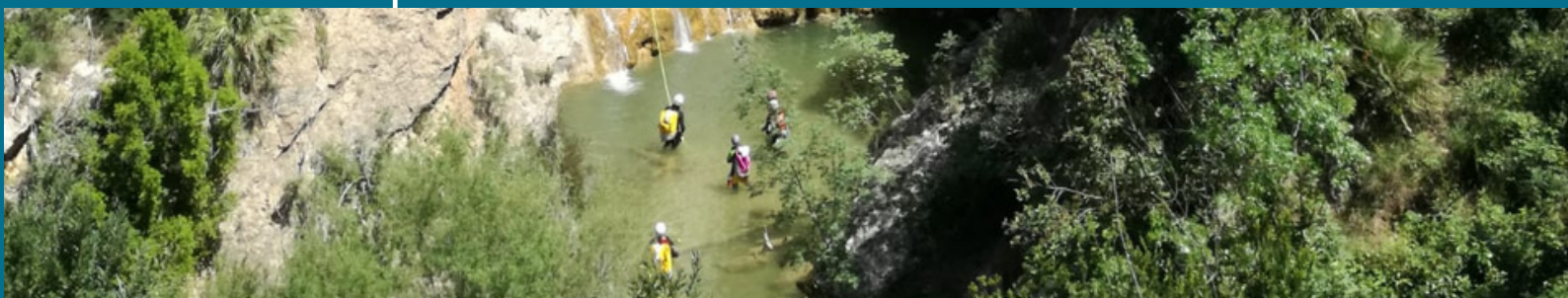
Els rius, a mesura que s'allunyen del seu naixement, acumulen majors concentracions de substàncies perjudicials per a la vida fins a límits perillosos. Els barranquistes tenim l'oportunitat de gaudir de la part menys contaminada, per això hem d'utilitzar-la sense alterar el seu estat natural.

El barranquista com a alterador del cicle natural:

- La presència de l'home en qualsevol ecosistema suposa una contaminació.
- Hem d'entendre contaminació com qualsevol alteració de l'equilibri natural.

Accions que ho alteren durant la pràctica del barranquisme:

- Abandó en el medi natural d'elements per convenciment de la seua biodegradabilitat (restes de menjar, matèria orgànica, residus humans).
 - Altera l'equilibri de les espècies que viuen en l'ecosistema fluvial.
 - És un tipus de contaminació molt freqüent.
 - Encara que no contaminen, poden provocar desequilibris entre espècies.
- Introducció de substàncies persistents no biodegradables (detergents, plàstics, llandes, piles, contaminació bacteriològica, etc.).
 - Aquestes substàncies no poden ser absorbides per mecanismes naturals d'autodegradació.
 - Contaminen el mitjà fluvial.
 - Persisteixen en el mig produint contaminació en el biòtop.

- Altres accions que poden induir a conductes contaminants:
 - Contaminació visual.
 - Contaminació acústica.
 - Tecnificació del mitjà.
 - Pintades o rastres de goma de calçat o material.

5.- SIGUEM ECOLÒGICS TAMBÉ FORA DE LA MUNTANYA

- Un estil de vida ecològic fora de la muntanya també beneficia a l'entorn natural. Per això, hem d'adoptar una actitud responsable des del punt de vista mediambiental, fins i tot fora de la muntanya.
- Intentem reduir el recorregut que realitzem fins a arribar al barranc. I en cas de fer el viatge, aprofitem-lo estant suficient temps per a conèixer la zona. No és convenient realitzar un llarg viatge, per a estar un o pocs dies, per exemple, per a realitzar un únic descens.

- Utilitzem mitjans de transport sostenibles i realitzem compensació de carboni en tots els viatges.
- Comprovem la petjada ecològica del nostre equip i apostem per productes que es puguin reutilitzar o reciclar en altres nous. Intentem reparar l'equipament abans de tirar-lo i reemplaçar-lo per elements nous.
- Adoptem un estil de vida que afavorisca al medi ambient (el tipus de menjar, el seu origen, energia que es consumeix, forma de transport, etc.).

6.- DEIXEM LA MUNTANYA COM L'HEM TROBADA

Quan ens anem de la muntanya, aquesta ha de quedar com l'hem trobada en arribar. I si és possible, fins i tot millor. Els barrancs ens permeten gaudir quan descendim per ells. Per això hem de retornar a la muntanya i als seus barrancs, com a mínim, el que ells ens han donat.

- Deixem tots els objectes naturals històrics com els hem trobat, incloent flors, plantes, minerals, etc.
- No eliminem o modifiquem cap marcador ni senyalització. Podem posar en greu perill a la resta d'usuaris de la muntanya.
- Respectem les senyalitzacions i indicacions de les autoritats. Informem si observem qualsevol agressió o alteració del medi natural.
- Col·laborem en activitats de voluntariat organitzats pels clubs i federacions, realitzant manteniment de camins, neteja de muntanyes i barrancs, etc. Mantindre la muntanya neta és com mantindre neta la nostra casa.

7.- PAUTES FÀCILS PER A ACONSEGUIR LA CONSERVACIÓ DEL MITJÀ

- L'impacte de l'activitat ve determinat per la massificació:
- Els grups nombrosos no són convenients.
 - Augmenten els riscos inherents a la pròpia activitat.
 - Aconsegueixen deteriorar el mitjà d'una forma més ràpida.
 - La tranquil·litat desapareix, els animals no s'acosten al riu i l'entorbament de l'aigua disminueix la concentració d'oxigen.
- Fets aparentment inofensius que poden ser greus:
 - Netejar-se les botes en la molsa, arrancar plantes o fer fotografies a un niu d'ocells, etc.
 - Els éssers vius han tardat anys a desenvolupar-se superant ja de per si mateix els embats propis de la naturalesa, crescudes, vents, tempestes, etc.
 - La nostra conducta pot rematar-los artificialment pel mer fet de tafanejar, o ser irrespectuosos.
- Els residus no han de quedar mai en el riu:
 - Els materials plàstics no es degraden i provoquen l'enverinament o ofegament de peixos o mamífers.
 - Els residus orgànics (fecals) provoquen alteracions en el mitjà.
- El barranquista ha de valorar l'entorn, sabent que:
 - La millor aventura és saber deixar-se portar riu avall imaginant que és un objecte que el riu arrossega.
 - És l'aigua el mitjà que el transporta, no el propi orgull de superació personal.

- El riu està indefens, desconeix com reaccionar davant la presència humana, que mai havia transitat per ell.
- L'actitud de cadascun dels barranquistas és primordial:
 - Fonguem-nos amb el riu.
 - Evitem els frecs a manera de frenada del nostre material i botes en els tobogans i destrepes.
 - No imposem els nostres crits de fanfarrons urbícoles.

8.- CONCEPTES ÈTICS A L'HORA D'EQUIPAR UN BARRANC

L'equipament d'un barranc esportiu consisteix a col·locar els punts d'ancoratge que permeten la pràctica del barranquisme. Hem de tindre en compte:

- El descens ha de ser autoritzat. Cal assegurar-se que cap normativa de protecció ho impedisca, que els propietaris estiguen conformes, etc.
- Que respecte el medi ambient.
- Que siga de lliure accés per a tothom.
- Que respecte a altres usuaris (pescadors...).
- Que els camins d'accés, retorn i fuga estiguen abalisats correctament.
- Respecte per l'aspecte estètic (evitem el sobre equipament).
- Respecte pel mitjà (formacions càrstiques, ecosistemes, etc.)
- Respecte als propietaris i veïns.

FONTS:

1. Text sobre la base del manual de Perfeccionament Tècnic en el descens de canyons i engorjats de l'Escola de la FCE.

2. Resum de l'estudi "Análisis de los impactos causados por el uso público (barranquismo) en el parque de la sierra y cañones de guara" dimarts, 16 de setembre de 1997.

3. Blog de Muntanya Barrabés.

4. Equipament en Barrancs - Institut de la Pobla de Segur

Material realitzat al juny de 2021, per:

**VOCALÍA MONTAÑA
Y SOSTENIBILIDAD**

VOCALÍA BARRANCOS

Més informació:

muntanya.sostenibilitat@femecv.com

barrancs@femecv.com

**VOLEM QUE LA MUNTANYA I ELS SEUS
BARRANCS SIGUEN PART DE NOSALTRES.
PER TANT, SIGUEM TAMBÉ PART DE TOTS ELLS,
I, SOBRETOT,
DE MANERA RESPONSABLE.**